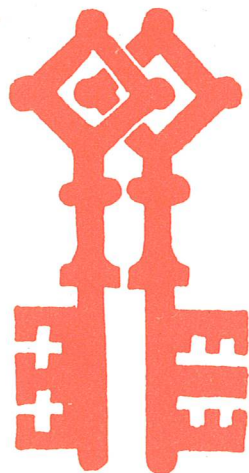
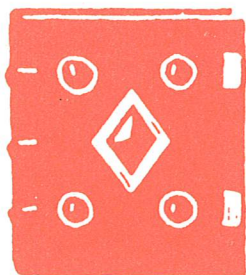

RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG FORNYELSE

5-6/ december 2000

ISSN 0903-6113

*Jeg venter dig, Herre Jesus, til dom
hvert øjeblik jeg ser mig om.*

*Hastig du komme kan og brat
i hver en time ved dag og nat.*

*Lad brænde mit hjertes lampe beredt
i tro, i håb og i kærlighed.*

*Jeg sover eller våger, da være jeg din,
jeg lever eller dør, da være du min.*

*Og når du kommer, kom mild og blid,
og gør mig salig til evig tid!*

Salmebogens nr. 233

Valg og indflydelse

Siden sidste nummer af Re-formatio er der valgt nye menighedsråd i folkekirken. Langt de fleste steder var det muligt at tale sig til rette om mandatfordelingen. Det betød, at nogle menighedsråd fortsatte. Status quo blev bevaret. I andre råd gik nogle ud. De havde taget deres tørn, friske kræfter måtte komme til, og det gjorde de så - enten glad og gerne eller efter venlig pression. Aftalevalg kaldes det. Mandaterne var så at sige på plads til orienteringsmødet.

Skulle man ikke bryde sig om mandatfordelingen og det kommende råds sammensætning, stod det åbent for ethvert medlem af folkekirken i den valgbare alder at gøre noget ved det. Og brød man sig ikke om de beslutninger og planer, som det siddende råd havde truffet og arbejdet med, var der rig mulighed for at samle folk om sig til en ekstra liste, så der kunne blive afstemningsvalg - kampvalg.

Det skete enkelte steder, mest i protest. Andre steder er der altid afstemningsvalg. Det er lokal tradition.

I kølvandet på debatten efter valget, står det klart, at der er kræfter i folkekirken, der ønsker at gøre lokale traditioner landsdækkende. Det skræmmer og lugter langt væk af uniformering fra oven. Ved begge former for valg er der rig mulighed for indflydelse på forvaltningen af den lokale kirke- og præstegårdsøkonomi. Og dog fornemmes det, at der er kræfter i folkekirken, der mere og mere højlydt mener, at den indflydelse er alt for lille. Man aner i stadig stigende grad konturerne af menighedsrådets forvandling til ældsteråd og ansættende myndighed - også af præsten. Det skræmmer og lugter langt væk af uniformering fra neden.

Lad os i denne rådsperiode bruge vor demokratiske ret til lokalt og landsdækkende at påvirke i den retning, vi skønner bedst for kirkens fornyelse og besindelse på sit udspring - i Kristus.

Steen Sunesen

Temaet for FKF's landskonvent i Kristi Himmelfartsdagene i Sct. Pauls kirke, Århus, var en efterlysning af Kristus i staten, kulturen og kirken. Her bringes det første foredrag:

Efterlysning af Kristus i staten

Af sognepræst Jesper Langballe, Thorning

Jeg har med glæde sagt ja til at tale i dag om forholdet mellem stat og kirke - med glæde, fordi det forekommer mig at være ét af de mest påtrængende emner i dagens Danmark. Derimod må jeg skynde mig lidt at sige, at jeg ikke har noget ansvar, mit foredrag er blevet annonceret med: Efterlysning af Kristus i staten.

I samme øjeblik, vi efterlyser Kristus i staten, er jeg bange for, at jeg er gået galt i byen - ligeså galt som de tre vise mænd, der havde fulgt Betlehemsstjernen til Jerusalem for at tilbede den nyfødte himmelkonge. Og i Jerusalem mente de da, at det var naturligt at efterlyse ham på kongeslottet - statens magtcenter.

Men dér var Kristus ikke, for dér skal han slet ikke søges. Den konge, som har al magt i himlen og på jorden, er for stor og mægtig til at rummes i ét eller flere af statens kontorer. Og som Betlehemsbarnet er han for lille og for fattigt. Han skjuler sig enten i sin storhed eller i sin lidenhed for den, der vil finde ham - eller vil finde ham bekræftet - i statens offentlige liv. Eller for den sags skyld i kulturlivet eller overhovedet i noget af, hvad der er vort.

Det betyder ikke, som visse moderne teologer vil hævde, at staten eller det politiske er et helle, hvor Kristus ikke har noget at skulle have sagt. Tværti-

mod: Når vi i dåbsbefalingen gentager Kristi ord: "Mig er givet al magt i Himlen og på jorden", så gælder det jo ikke blot for folkekirkens forvaltning, men for ubetinget alt, hvad der er, og alt, hvad der sker for os.

Også i alt, hvad politikere herhjemme og overalt i verden træffer af beslutninger, er magten Jesu Kristi alene. Og når de jordiske magthaveres beslutninger strider imod Guds vilje - og hvornår gør de ikke det? - så sætter Gud alligevel sin vilje igennem, så at hans fjender kommer til - med et udtryk fra den kolde krigs tid - at spille rollen som Guds "nyttige idioter". Med Grundtvigs salmeord:

Guds ærinde går hver en storm, om den er nok så vild, og ihvor gal den bryder løs, ham tjener dog hver ild.

Alt det er almindelig luthersk børnelærdom. Eller det burde være det.

Men selvom Kristi magt gælder hvor som helst og når som helst, så er folkekirken dog just det sted, hvorfra det skal siges søndag efter søndag, så vi ikke bilder os noget ind. Og så er det da indlysende, at netop når vi har med folkekirkens sager at gøre, skal og må vi hele tiden minde os selv om, at sådan er det. Vi skal og må minde os selv om, at når nogen vil give folkekirken magt i

samfundet eller vil etablere en magt i folkekirken - så er det sagt os, at magten er Kristi. Og når nogen vil give kirken "mund og mæle", så den kan tale med om tidens etiske og politiske problemstillinger og belære kirkelemmerne om, hvad der er stuerent, og hvad der ikke er stuerent - ja, så skal og må vi minde os selv om, at kirken på forhånd har mund og mæle - nemlig Jesu Kristi mund og mæle i det evangelium, vi forkynnder i kirken. Nogen anden røst - noget andet mæle - skal folkekirken ikke have.

Det betyder i virkeligheden, at folkekirken slet ingen magt skal have i samfundet. For sådan er det jo med kirkens herre. Ham, der har al magt i Himlen og på jorden, kender vi kun i skikkelse af et magtesløst barn i en krybbe og en magtesløs mand på et kors

Hvis vi på Kristi vegne vil give kirken magt og indflydelse i døgnets politiske liv, så har vi i virkeligheden omskrevet hans dåbsbefaling til at lyde sådan: Mig er *endnu ikke* givet al magt i Himlen og på jorden. Gå derfor hen og gør alle folkeslagene til mine disciple..

Men helt så enkelt går det jo ikke. For vi er - hver og én - syndere, der altid er drevet af trangen til at give os selv og vore uforgribelige meninger magt og indflydelse. Magtbegæret er os alle i kødet båret. Derfor har den Gud, hvem al magten tilhører, sat et jordisk og borgerligt værn op.

Martin Luther og de danske reformatorer vidste, at sådan måtte det være. Ikke fordi al magten alligevel ikke er Guds, men fordi Gud selv for syndens skyld indsætter en verdslig øvrighed til i praksis at værne hans ords frie løb iblandt os.

Reformationskongen Christian III talte i sin kirkeordning om to ordnanser, der konstituerede det kirkelige embede: "Guds ordinans" og "Kongens ordinans". Overfor begge disse instanser skulle præsten og enhver, der har med kirkens forvaltning at gøre stå til regnskab: Gud og kongen - i den rækkefølge.

Der var altså en samvittighedsinstans over statens og kongens borgerlige lov. Der var noget, der var mere forpligtende end staten. Det var det, som med en ændret formulering kom ind i grundloven: Den evangelisk lutherske kirke.

Også sidenhen og indtil de allerseneste år har - forekommer det mig - ægteskabet eller skal vi sige: forlovelsen mellem stat og kirke været en lykkelig forbindelse. Den har forhindret kirken i at blive en præstestyret kirke, en kirke, styret af de højtråbende, de hellige, de bevidste og engagerede. En kirke for menigmand. En folkekirke. Det ord blev jo første gang brugt i den demokratiske grundlov i 1849, men det lancerede ikke noget nyt.

Den danske folkekirke var født til verden med reformationen. Og de folkevalgte overtog bare kongens magt, kongens ordinans, som stadig er underlagt Guds ordinans.

Men dermed har der jo siden reformationen bestandigt i den danske kirkeret været indbygget en konfliktmulighed - en bevidst uklarhed. For hvad nu, når de to instanser kom i konflikt med hinanden: Den samvittighed, som er bundet til Gud, og så den borgerlige øvrighed. Ja, er de egentlig ikke i en stadig og standende indbyrdes konflikt?

Det er noget rod! sagde kirkemini-steriets daværende departementschef, Preben Espersen, da han for syv år siden overtog kirkens forvaltning i stedet for kommunernes styrelse, som han hidtil havde stået for. Det er noget rod! sagde han. Og så skrev han et helt ny kirkeret, hvor han droppede ordet "folkekirke" og konsekvent kaldte kirken for "statskirken" - et statsligt forvaltningsvæsen på linie med DSB.

Alt dette med Guds ordinans og kongens ordinans kalder Preben Espersen for "uklarhed". Og han peger så på den stadige konflikt, der er indbygget i kirkens styre og præsteembedet. Og det har han jo ret i.

Hvad Preben Espersen ikke forstod, og hvad de færreste politikere og embedsmænd i dag forstår, er, at denne såkaldte "uklarhed" - eller den standende konflikt mellem Guds styre og øvrighedens styre, den havde man så sandelig også blik for på reformationstiden. Og man vidste, at denne uklarhed, som er nødvendig i en kristen og offentlig kirke, den kan kun overkommes under én eneste forudsætning: at vi har en kristen øvrighed - sagt på jævnt nutidsdansk: at vi har politikere, som forstår, at folkets kirke er deres kirke, ikke bare et forvaltningsvæsen, som de er sat til at administrere, men hver mands hjemhus og dermed også deres hjemhus.

Uden en kristen øvrighed er en folkekirke en umulighed. Når det i Danmarks Riges Grundlov § 4 står, at "Den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke og understøttes som sådan af staten" - så var det ikke en ny vedtægt, der bliver til, men det er grundlovsfædrenes henvisning til, hvad der hele tiden har været gældende. Det

er med andre ord ikke staten, der i grundloven definerer kirken, men man kan snarere sige, at det er staten, der definerer sig selv som stat for et kristent folk. Eller det er staten, der om sig selv erklærer, at den ikke er en religiøs størrelse, for den eneste religiøse størrelse, staten vedkender sig at være forpligtet på, er den evangelisk lutherske kirke.

Kirken er før Staten, thi kirken blev til, da Gud skabte Adam og Eva og satte dem til at leve i lydig-
hed imod sig i Haven. Staten kom først til efter syndefaldet, da troens lydig-
hed var brudt. Sådan er rækkefølgen, siger Luther i sin store genesis-kommentar - det sidste han skrev før sin død. Og når Luther siger, at Gud skabte, så mener han den treenige Gud - Fader, Søn og Helligånd.

Genesiskommentaren

Da Luthers tale altid er god at få forstand af, vil jeg med forsamlingen slå følge med ham lidt endnu i genesis-kommentaren.

Det var den treenige Gud, der skabte Adam og Eva: Fader, Søn og Helligånd. Og det var den treenige Gud, der satte dem til at holde gudstjeneste i Paradiset, og var denne treenige Gud, de tilbad ved deres gudstjeneste. Luther véd også, hvordan denne gudstjeneste foregik. Adam og Eva stillede sig sammen under kundskabens træ - det eneste træ, de ikke måtte spise af - og her takkede de sammen Gud, fordi der var en befaling, som de var underlagt - befalingen om, at de ikke måtte spise.

De har selvfølgelig også takket for havens gudsvelsignelse af frugt, som de frit kunne spise af - ligesom vi, når vi er

i kirke, takker Gud for det daglige brød. Men den skønneste gave - den, der gjorde Adam og Eva og hele havens rigdom til kirke - var det træ, de *ikke* måtte spise af. For når der var en befaling over dem, var de ikke bare et par dyr, der levede for at æde og sove og parre sig, men de var rigtige mennesker, som skulle leve i lydighed og ansvar - lydighed mod Guds "Du skal". - "Du skal beherske synden", som Gud sidenhen sagde til Kain. - Der var ansvar, for der var nogen eller noget at *svare an* - en befaling, som menneskene måtte forholde sig til i lydighed eller ulydighed. Men menneskene ændrede Guds "Du skal" til et "Du kan!"

Menneskene ændrede Guds befaling til at være udtryk for en evne, vi selv sidder inde med. Det skete jo allerede for Adam og Eva.

Og når mennesket i stedet for at *skulle* finder på, at det *kan* blive som Gud til at kende forskel på godt og ondt, og at det selv kan vælge det gode, hvad tror mennesket så ikke til syvende og sidst, at det kan?

Når det selv kan beherske arvesynden, vil det også selv definere, hvad der er synd og hvad der er retfærdighed og selv lave regler for det. Det er det, man kalder menneskerettigheder.

Menneskerettighedstanken, som for lidt over 200 år siden opstod i Frankrig, går ud fra troen på, at vi kan herske over synden, og derfor i grunden ikke mere behøver Guds nåde. Vi skal bare sørge for at få gennemført menneskerettighederne. Ordet siger det jo: Mennesket *har ret*. Det er ikke under lov eller under befaling.

I min barndom vidste man besked om forskellen på "lov til" og "ret til".

Da blev vi spurgt, om vi havde lov til det. I dag taler selv børnene om, at de har ret til det. Det er menneskerettighedstanken, der er trængt igennem og det helt ned i barnekammeret og i skolegården. Og menneskerettighedsstaten kalder vi også "velfærdsstaten".

I menneskerettighedernes navn mener EU f.eks. at have ret til at indlede en forfølgelseskampagne af det østrigske folk og dets lovligt valgte regering og at etablere et såkaldt overvågningscenter mod racisme og fremmedhad (EUMC), som er placeret netop i Wien, der hermed er blevet en besat by, der skal rumme det hovedkvarter, hvorfra besættelsesmagten overvåger borgerne.

Menneskene ændrede Guds "Du skal" til et "Du kan!"

ADAM OG EVA blev som bekendt ikke ved med at holde gudstjeneste under kundskabens træ. De spiste af frugten, for de ville selv være som Gud til at kende forskel på godt og ondt - i stedet for at leve af Guds godhed, dvs. i glad lydighed mod hans gode vilje.

Det var deres synd, som vi har arvet. Ikke at de valgte at blive onde, men at de valgte, at det gode skulle komme fra dem selv.

Som uddrevne af Paradiset var Adam og Eva imidlertid ikke forladt af Gud, for de var stadig under befaling, og Gud havde givet dem en forjættelse om, at kvindens sæd ville knuse slangens hoved. Også efter uddrivelsen af Paradiset havde de altså en gudstjeneste og en kirke. Først Kain, som myrdede sin broder, blev forbandet og udstødt af den sande kirke. Hans straf for brodermordet var, at han skulle flakke hjemløs

om på jorden: "Kain drog bort fra Herrens åsyn og slog sig ned i landet Nod østen for Eden."

Luther gør opmærksom på, at når Kain er "ustadig og flygtig på jorden", skyldes det ikke kun, at han må drage fra sit sted. Det måtte også siden Abraham. Han måtte bryde op fra sit hjemland på Guds befaling. Men Kain lader Gud drage bort uden nogen befaling om, hvor han skal drage hen. At være uden befaling er i sandhed at være hjemløs. Den, der er uden befaling, er uden sted.

Landet, hvor Kain slog sig ned, hed "Nod", der betyder "Hjemløshed". Nod er landet, hvor ingen skal noget, hvor mennesket skal have sine idealer realiserede eller sine behov tilfredsstillede. I sandhed et dødningsland. Måske den virkeliggjorte udgave af det land, som Platon kaldte Utopia, og hvis navn betød "intet sted".

Luther siger herom: "Således er alle de ustadige og flygtige, som ikke har noget ord eller bud af Gud, hvorved der befales om noget bestemt sted eller nogen bestemt person". "Og sådanne mennesker, som ikke har Guds ord, véd ikke, hvad de skal tro, eller hvad de skal håbe, eller hvad de skylder at lide, men foretager sig alt på slump."

At et menneske har et sted er for Luther et synligt og konkret nådetegn, som viser tilbage til ordet - til Guds befaling. Ikke sådan, at mennesket skal spejle efter Guds befaling for at finde ud af, hvor i verden det skal placere sig, men hvor mennesket i troen griber ordet, dér er mennesket, hvor det er befalet at være. Vort sted - og det vil for vores vedkommende sige Danmark - er et nådetegn, som Gud knytter til sit

ord. Ligesom dåbens vand og nadverens brød og vin.

Folkeslag for folkeslag har Gud stiftet sin kirke. Det var *folket* - her hos os det danske folk - Gud udvalgte sig som sin kirkes legeme. Og derfor er statskirkelighedens Nod den straf, der truer en folkekirke, der vedkender sig sit sted - dvs. det folk og fædreland, som har en folkekirke, og det sogn, som er folkekirkens sted.

Er det ikke hele den moderne politiske verden, og dermed den moderne statsmagts bærende tro, der beskrives med Kains ustadighed og hjemløshed? En verden, hvor mennesket ikke har noget sted, fordi det ikke kender til nogen befaling, men med Luthers udtryk ligesom foretager sig alting på slump. Eller fordi det i afsindigt overmod tror på, at det selv kan beherske arvesynden.

Som nu afdøde Vilhelm Krarup engang har udtrykt det: "Når politikerne taler så uendeligt meget om flygtninge og flygtningepolitik, så skyldes det nok, at de i grunden selv er flygtninge."

Det "verdenssamfund" eller det "internationale samfund", hvis repræsentanter hele tiden udtaler sig i medierne på dette "verdenssamfunds vegne" er i virkeligheden en verdenskirke. "Verdenssamfundet" talsmænd bruger jo også ganske det samme sprog som den kirkelige økumeni.

Og "verdenssamfundet" har ganske indlysende den frafaldne kirkes kendetegn. Ja, den *kan* kun forklares som frafaldets kirke - en kult, der oprindeligt er gået ud fra bibelens tale om en guddommelig retfærdighed, som relativiserer ethvert jordisk tilhørsforhold, men som har tænkt Gud bort og derved er blevet

Kains-kirken, der selv sidder inde med retfærdighedens førstefødselsret.

Og netop som frafalden kirke nærer den et udtalt had til kristendommen.

Lad mig så til sidst vende tilbage til vores egen folkekirke. At forbindelsen mellem kirke og stat herhjemme har været så lykkelig gennem mange år, kan jeg kun se en forklaring på: Det altovervejende flertal af politikere har fra grundlovens givelse og indtil de seneste år haft en selvfølgelig bevidsthed om, at kirken også var *deres* kirke. Derfor vidste politikere og civile embedsmænd, hvornår de skulle holde fingrene væk. De kendte forskel på folkekirke og statskirke.

Det er slut nu. I løbet af forbløffende få år er staten blevet folkekirkens værste trussel. Siden Torben Rechendorffs kirkeministerietid og Preben Espersens æra som departementschef har alle ministerielle bestræbelser drevet på et veldresseret statsligt forvaltningsvæsen, som parerer ordrer, når ministeriet kommanderer: "Dæk!" til en sognepræst eller "Apport!" til en biskop.

Man kan læse hele konceptet i Preben Espersens kirkeret - statskirkelighedens hellige bog fra 1993. Dens ambition var givetvis at afløse hans forgænger Børge Roesens eminente værk, som gennem en menneskealder var folkekirkens retlige anker.

"Folkekirken er derfor i stats- og forvaltningsretlig henseende et såkaldt *forvaltningsvæsen*. Dvs. en gren af den offentlige forvaltning, der er udsondret gennem sin genstand på samme måde som fx. skolevæsen og postvæsen." Det er den espersenske kirkerets programklæring. Den grundfæstede tradition, der siger, at folkekirken er en

lovramme omkring sognenes menigheder, og at disse sogne altså *udgør* folkekirken, anføres som et specielt synspunkt, som Espersen ikke kan tage alvorligt.

I stedet for en lovramme omkring de enkelte sogne forstår Preben Espersen folkekirken som et hierakisk opbygget statsmaskineri, der begynder med ministeriet og breder sig udefter og nedefter i stift, provsti og sognene med deres umyndige almue - ikke som lokale menigheder, bundet sammen af de fælles bekendelsesskrifter og af en fælles lov-begrænsning med rod i reformationen.

Her har ministeriets vise mænd sandelig ikke blot efterlyst, men også fundet et himmelsk kongedømme i statens kontorer.

Under den statslige pyramide er der dog if. Preben Espersen en udstrakt frihed. Og frihed betyder i hans mund ikke Kristi frihed, men "pluralitet" - rummelighed og "en udstrakt adgang til at indrette sig efter egne ønsker." *Det* er hvad Preben Espersen har at sige om den folkekirkelige frihed. Ikke et ord om, at samvittighedsfriheden grunder i samvittighedens bundethed til en bestemt bekendelse. Nej, frihed er bare "udstrakt adgang til at indrette sig efter egne ønsker." Svarende til, at han konsekvent omtaler præsters forkyndelsesfrihed som "ytringsfrihed" - et frynsegode for en gruppe tjenestemænd og ikke en nødvendighed for evangeliets skyld. Spørger man, hvad det i grunden er, Preben Espersen bekender sig til mit i alt dette vinkelrette statsjuristeri, så er svaret: "Pluralisme." Et andet ord for religiøs holdningsløshed.

Men når det gælder *forvaltningen*, er der ingen pluralisme, ingen slinger i valsen. Her reduceres sognenes menighedsråd - og nu også biskopperne - til lokale vinkelskriver-kontorer under det statsjuridiske overherredømme. Og det Espersen skrev på papir for 7 år siden, er nu virkelighed.

At skyde på kirkeministeren er nok at skyde spurve med kanoner. Jeg tror ikke, at et ministerskifte lige nu ville gøre nogen forskel. Jeg tror, hun er kørt af sine ministerielle kontorister, som igen er kørt af Mogens Lykketoft og hans finansministerium, selve statslegemets hjerte. Den stat, der for ganske få år siden var kirkens værner og beskytter, er nu blevet dens mest dødbringende trussel.

Folkekirken flager ikke med splitflag. For splitflaget er de statslige institutioners flag. Men folkekirken er ikke en statslig institution, men folkets kirke. Derfor flager den med folkets almindelige dannebrog. Så længe det varer.

Den enkeltsag, der fremfor nogen viser, at statskirken har sejret efter Preben Espersens model er kirkeministeriets beslutning, forberedt i dølgsmål igenem et par år, om afskaffelse af de gamle kirkebøger og indførelsen af en såkaldt elektronisk kirkebog, et statsligt EDB-register, hvor præsterne skal ansættes til at være deres sognebørns stikkere, efter en ny registerlov, som synes at ophæve al retsbeskyttelse mod registrering.

Da kontorchef Steffen Brunés i Kristeligt Dagblad udtalte, at det var en sag, der "ikke egnede sig til folkelig debat" - da kom de folkelige protester alligevel imod kontorchefens direkte

ordre. Protesterne rokkede selvfølgelig ingenting, men minsandten om ikke departementschef Langager Larsen kort efter udsendte et nådigt brev til alle præster om, at kirkeministeriet "glæder sig over den livlige debat." Den viste jo, hvilken interesse, der var om sagen. Sådan.

"Debat" er tydeligvis en passive-rende underholdningsforlystelse, ligesom aftenskolernes peddigrørsfletning. "Debat" må man have i en rigtig statskirke, for så kan man se, at der er gang i den - og i øvrigt bare sige *nå*. "Kirkelig debat" er noget, man kvæler protester med.

Det står mig mere og mere klart, at når begrebet statskirke og folkekirke er uforenelige, så gælder det helt ned i det bogstavelige. Når kirken er statens, *kan* den ikke være folkets kirke, for så er kirken blot en beroligende del af det samlede udbud af brød og skuespil, som velfærdsstaten serverer sine borgere med.

Der er behov for et veritabelt oprør mod statskirkelighedens forsøg på at erobre danskernes kirke. Ikke en ny debat, men slet og ret et *nej*. Et oprør, som ikke på forhånd viger tilbage fra skismaets konsekvens - at kirken om nødvendigt må sprænge sig ud af statens favn og i praksis danne lokale frikirker.

Til sidst et lille træk, som Helsingørs biskop Lise-Lotte Rebel har fortalt mig. Der var en stor og pompøs indvielse i hendes stift en stor kirkerestaurering. Ved indvielsesgudstjenesten sad repræsentanterne for regeringen og embedsværket i en blok øverst i kirken. Længe nede sad kirkens daglige menighed. Som sig hør og bør var der til sidst

altergang. Kirkens egen menighed gik til alters, men politikere og embedsmænd blev siddende med korslagte arme. Og som biskoppen sagde det: Det må være folks egen private sag, om de vil gå til alters, men billedet er alligevel talende, og det siger så meget som: - Her sidder vi, administratorerne; dérne de sidder *de*, brugerne, de kirkelige konsumenter.

Vi synes ikke længere som en selvfølge at være sat ved siden af hinanden i den samme fælles danske kirke og på lige fod: minister og landmand, præst, og arbejder og direktør - sat under det ord, der "river ned hver mellemvæg,

som gør splidagtig lærd og læg." For statens embedsmænd og kirkepolitikere udgør nu et særligt præsteskab - eller et statsligt ærkebisperembede, som skal tage initiativerne til folkekirkens udvikling i den retning, staten ønsker. Og det en stat, som ikke bare er folkets stat, men som bare er stat, hvorfor den da lige så godt kan regere borgerne fra Bruxelles eller Strasbourg som fra København. For ligesom Kain hører dens hjemme i landet Nod, hjemløshedens land, som ikke er et sted, men stedløshedens store tomme ingenting, hvor folket er reduceret til at være statens klienter. □

Et uhørt mysterium

af Munk Fotius / Ole Fr. Stjernfelt.

Et uhørt Mysterium, det eneste nye i Verden, saadan er Kristi Fødsel og hvad dermed fulgte. For idet Gud bliver Menneske, da vil det sige, at den grænseløse Gud gaar ind i konkrete menneskelige Forhold, og at Gud, Der i Sig Selv er UD OVER al Væren, kommer ind i det begrænsede, saa Han kunde lide, ja dø. Kort sagt, den ufattelige Gud træder Mennesker i Møde som en Person, ja, den EGENTLIGE Person, Der kalder ogsaa os til fra at optræde som blot Individ til at udvikle os som Personer. Et Individ er een af sin Art, der - fordi han er ligesom de andre - let kommer i Konflikt med disse ("alles Kamp mod alle"); medens en Person er et enestaaende Væsen, der er i Stand til at gaa ud over sig selv og derved træde i Fællesskab med andre. Egentlig er Personen et uudgrundeligt Mysterium, ligesom Gud. Antikken kendte ikke

dette Personbegreb, men identificerede "Individ" og "Person", ja "Person" og "Maske". Først under Paavirkning af Kristentroen begyndte Mennesker at forstaa sig som Personer, i Guds Billede, det, de fra først af var skabt til at VOXE op til - hvis ellers de vil . . .

*

Alle Mennesker har en Idé om Gud, som de enten godkender eller forkaster, og som enten er forkert eller rigtig.

En udbredt Forestilling er "**Skæbne-guden**". Denne er en ukendt højeste Magt, som styrer vort Liv, og som ingen kan lave om paa. Antikkens græske og romerske "Guder" var selv underlagt "Skæbnen" eller "Lykken". Derfor var det ikke svært for de kristne at latterliggøre dem som slet ikke rigtige Guder. I Islam hedder det, at hos Allah kan intet laves om: "Pennen er

løftet, og Blækket er tørt" - dette kaldes **Fatalisme**. Men hos materialistiske Filosofer optræder den samme Tanke: at ens "Valg" er en uvægerlig Konsekvens af ens arvede Gener og ens Opdragelse - dette kaldes **Determinisme**. Og selv hos vestlige kristne optræder det samme som **absolut Forudbestemmelse**, d.v.s., at Gud har skabt nogle til Frelse og andre til Fortabelse. Denne Konsekvens naar de til, fordi for dem skal Frelsen være Guds Værk alene og ikke ogsaa Menneskets; der er ikke noget "Samvirke".

I alle disse Tilfælde gælder det, at Mennesket har ingen Frihed - undtagen i underordnede Forhold. Men mærkeligt nok indebærer det ogsaa, at selv GUD har heller ingen Frihed; han opfattes som en stor blind Maskine. Denne kan man tappe Nytte ud af; men den kan ogsaa ødelægge én.

Men nu er det jo atter kommet paa Mode at blive religiøs! "De alternative" ser "det guddommelige" som en "Energi", der gennemstrømmer Universet, en upersonlig Kraft, der er ligeglad med godt eller ondt. Dette er den gamle indoeuropæiske **Pantheisme**, der gaar ud paa, at Gud og Verden kan ikke skelnes, altsaa en "Gud", der ikke har at gøre med hverken Frihed eller Troskab, endsige Kærlighed; for det drejer sig ikke om nogen Person, men en Urkraft. Maskinguden!

Men dette fører endnu værre Konsekvenser med sig: Maalet for Mennesket bliver da at miste sin Identitet og gaa op i den store kosmiske upersonlige Energi, den udefinerlige og hedenske. Leed ved den næsten uendelige Mængde "Tilbud" i det moderne "rige" Samfund kommer Mennesket - paradoxalt nok -

til at anse Livet for et Helvede; Selvmordet bliver en nærliggende Mulighed. Men det er ikke engang Buddhisternes Nirvana, det moderne Menneske stiler efter; for Europa HAR HAFT den sande religion, der bl.a. lærte, at Gud har skabt Verden af Intet. Det er dette Begreb, som den pantheistiske Selvmorder nu vender om, idet han sætter Intetheden i Guds Sted. Stik mod alle Kendsgerninger tror han, at Tilværelsens inderste Kerne er Intet. Dette hedder **Nihilisme**, og det kan føre sine Tilhængere til direkte sataniske Forsøg paa at destruere ogsaa deres Omgivelser Liv. Dér ser man, hvordan falske Gudsbegreber kan - ogsaa naar de, der er bestemt af dem, gør Oprør mod dem - føre til katastrofale Gerninger.

*

Et ægte Gudsforhold begyndte historisk ved, at Gud talte til Abraham og **Moses**, med flere, "Ansigt til Ansigt". Hvor ufatteligt det ikke alene lyder, men ER, henvendte Gud Sig som en Person til bestemte Mennesker og sluttede en "Pagt" med dem, med et lille Folk blandt alle Jordens store Civilisationer. Han "aabenbarede" Sig, d.v.s., dette er for Mennesker blevet til en Erfaring: de SAAE Gud, som en Ildsjæle, som en lysende Sky, ja, Moses fik endda Lov at se Ham Selv, dog kun bagfra. Og de hørte Hans Ord. En saadan Erfaring er ikke "reproducerbar" ifølge Videnskabens Krav; for den beror paa, hvornaar Gud vælger at henvende sig til en bestemt Person. Og naar vi kommer til de største Begivenheder, da er de enestaaende: kun EEN Jomfru har født uden Mand, kun EEN Kristus har aabnet sin egen Grav inde-

fra. Men foreløbig i den gamle Pagt: Aabenbaringerne fortsatte til "Seerne" og Profeterne; til dem "kom Guds ord", eller "Herrens Aand greb dem". Dette skete med nogle faa.

Men parallelt hermed bød Gud Moses at indrette en Helligdom og en Liturgi (hvilket Ord egentlig betyder "Folkets Værk", d.v.s. det samlede Fællesskabs Tjeneste, Gudsdyrkelse). Senere gav Gud ogsaa sit Folk en Konge, **David**: "Han ophøjede" en Yngling blandt Folket" (Ps. 89,20), og Han sagde til ham: "Du er Min Søn, Jeg har født Dig i Dag" (Ps. 2,7). Altsaa, Kongen af Davids Slægt havde i Tempeltjenesten den dobbelte Rolle som "Guds Søn" og som "Menneskens Søn". Som "Herrens Tjener" "kæmpede" han mod "Fjenderne", foer ned i "de dybeste Afgrunde" og steg op paa sin Trone. - Mange Gange var dog baade Konge og Folk utro mod Gud, holdt ikke Hans Lov, og tjente fremmede Guder. Da hedder det, at Gud blev endog "vred"; Han straffede sit Folk; men Sin Kærlighed opgav Han ikke; Han gjorde alt for at vinde dem tilbage.

*

Hele denne det udvalgte Folks Historie peger frem mod en Fuldendelse af baade Profeternes Syner og af Tempelets Offertjeneste: "Gid Gud vilde sønderrive Himlene og fare ned" (Es. 63,19), og "Jomfruen blive frugt-sommelig og føde en Søn" (Es. 7,14).

Dette Ord, der af Samtiden umiddelbart maatte opfattes om Kongemoderen, blev til sidst bogstaveligt opfyldt, da den FAKTISKE Jomfru, nemlig **Maria**, fødte, ikke alene en, der SYMBOLISEREDE Guds Søn, men En, Der i

Egen Person ER Gud Selv, nu født som Menneske. Det er om dette, den orthodoxe Kirke om Julen synger: "Et uhørt Mysterium fuldbyrdes i Dag: Naturen fornyes, Gud bliver Menneske. Hvad Han var, forblev Han, og hvad Han ikke var, tog Han paa, uden at lide Sammenblanding eller Adskillelse." - Dette er et Paradox, noget uhørt, fordi for ikke at blive misforstaaet, maa det paa een Gang beskrives ved to Begreber, der gensidigt udelukker hinanden: Gud og Menneske! Men deri bestaar "Frelsens Mysterium", som "Verden ikke kender": at "Den Usynlige kan skues og den Urørlige føles; Den Begyndelsesløse begynder; Guds Søn bliver Menneskens Søn."

Jesus talte om Sin himmelske Fader og om Aanden, Der skulde udgydes efter Hans Bortgang. Altsaa bliver det, som længe var antydnet, nu helt klart: at Gud er endda TRE Personer: **Fader, Søn og Hellig'Aand**. Disse er dog eet; thi De "bor" i Hverandre. Hvad Gud er i Sig Selv, er ikke alene utilgængeligt for os, men ubegribeligt; dog, Sin Trefoldighed har Han aabenbaret. Faderens Søn ("Ordet") og Aand er lige evige med Ham; men Han har ogsaa givet Dem en Sendelse til Verden: Som Een midt iblandt os er **Kristus** gaaet ind i Fællesskab med Sine Disciple og med alle, som derefter vil tro Ham; medlidende gik Han ind i Menneskers Liv og Sorger, ja Døden, dette vort altoverskyggende Problem. Og Han opstod fra de døde: Dette er Virkeliggørelsen af Tempeltjenestens symbolske Kamp mod "Fjenderne", d.v.s. Djævlene. Og siden da har Han overdraget den nye Pagts Folk, Kirken, at "fejre" Hans Død og Opstandelse under Paakaldelse af

den Hellig'Aand - en **himmelsk Liturgi** paa Jorden, indtil Han kommer igen "i Herlighed".

Dette er det fælles Aspekt, Gudstjenesten, sammen med hele Kirkens Hierarki og Folk; men samtidig er der et personligt Aspekt, i enhvers indre Sjæl. Gud være lovet kan man lade alle Forestillingerne om "Maskinguden" fare; for man kan (hvis altsaa blot man vil, og dette er man fri til) vende sig til den "menneskekærlige Herre", Der "staar for Døren og banker; dersom nogen vil lukke op, vil Han gaa ind og holde Nadver med ham" (Johs. Aab. 3,20). Dette er Personen, Skaberen og Forløseren, Der kalder os op af vor Egoismes og vort Vanvids "Grav" til at "opstaa" som Personer - om dog vi vil svare Ham. Troen og Kærligheden, som findes hos Kristus, maa nemlig komme

ogsaa i os selv. Dette kræver et stort "Arbejde" med een selv (det, der hedder **Askese**), for at man kan ære Ham ikke alene med Læberne, men med et "Hjerte", der fra at være fjernt fra Ham kommer Ham nær. Kristus dømmer ingen; men har man ikke Troen og Kærligheden i sig, da kan man, naar Han aabenbares i Herlighed, komme til at føle disse som en brændende Ild. Askese er at rense sine Tanker og at koncentrere dem om "Ham, Som kommer". Og da opdager man Glæden . . .

* * *

Jeg bringer Tak, for Inspiration til: Vladimir Lossky, Seraphim Rose, Poul Sebbelov og Monica Papazu, samt for theologisk Recention til Fader Moses. Paracletens viede Kloster, 1998. □

De Herrens stridsmænd

af pastor Knud Christensen, Frederikssund.

Nu har de været ude efter os igen. Både i Dansk Kirketidende og i Præsteforeningens Blad.

Vi tager Dansk Kirketidende først. I dette blads nummer 22/99 havde daværende redaktør af bladet, Lars Holm en artikel med overskriften: "De Herrens Stridsmænd".

Anledningen til artiklen var den, at formanden for Kirkeligt Samfund, Inge Lise Pedersen (ILP), havde udtalt sig om modstanderne af de kvindelige præster både på ovennævnte samfunds årsmøde og i Kristeligt Dagblad. Jeg har ikke læst

Inge Lise Pedersens udtalelser til Kristeligt Dagblad, men **Lars Holm skriver**:

ILP har i sine indlæg bl.a. påpeget det ejendommelige i, at man stadig væk, et halvt århundrede efter at den første kvindelige præst blev ansat i folkekirken, kan have tjenestemænd ansat, der hverken anerkender eller vil samarbejde med over en tredjedel af sine medtjenestemænd. Det var ikke gået i andre grene af embedsværket.

Han skriver ogsaa:

Den danske menighed har taget de kvindelige præster til sig ganske uden forbehold. Heller ikke i den brede folkelige såkaldte indremissionske del af menigheden næres der efter alt at dømme nogen aversion imod dem.

Og så slutter han med at skrive:

Det står en hver frit for at mene, at kvindelige præster ikke hører hjemme i den danske folkekirke. Men den, der mener sådan, hører til gengæld ikke hjemme i den samme folkekirke. Nogen bør drage konsekvensen.

I Dansk Kirketidende nr. 23/99 er et "Brev fra en urolig rektor". Det er skrevet af rektor **Niels Thomsen**, Præstehøjskolen. Han skriver:

Kære Lars Holm!
Jeg ser, at du vil til at smide folk ud af folkekirken. Hvad med os, der mener, det er fint med præster af begge køn, men som ikke vil være med til at ekskludere dem, der mener noget andet? Jeg vil ikke være i en folkekirke, der ikke har plads til Okkels eller Knud Christensen, så længe de vil være sammen med mig.

Og så slutter han med at skrive:

Hvornår er det blevet sagt, at det kun var en overgangsperiode, det var tilladt at være imod kvindelige præster?

I Dansk Kirketidende nr. 24/99 svarer både Inge Lise Pedersen og Lars Holm på rektor Niels Thomsens brev. På disse to breve svarer Niels Thomsen i nr. 25/99. Heri skriver han, at Lars Holm forsøger

at trække i land. Og han er ikke enig med Inge Lise Pedersen i det ærinde hun er ude i: "At få drevet modstanderne af kvindelige præster ud af folkekirken".

Da jeg havde været nævnt i debatten, fandt jeg det passende, at jeg blandede mig i den, så i **nr. 3/2000** stod der følgende:

En stor tak fra et lille mindretal
Jeg kan selvfølgelig ikke sige tak på hele min lille bevægelses vegne, men så kan jeg gøre det for mit eget vedkommende.

I Dansk Kirketidende beskæftiger man sig ikke alene, spalte op og spalte ned, med min tro, men jeg bliver oven i købet nævnt ved navn. Tak til Niels Thomsen for det, og tak for hans kamp for friheden.

Kære Niels! jeg skal nok stå dig bi, og jeg tror ikke, du har taget mit navn frem i debatten for dermed at sige tak for, at jeg var en af initiativtagerne til dit kandidatur til bispestolen i Helsingør. Jeg kan kun beklage, at præster og menighedsrådsmedlemmer i Helsingør Stift foretrak køn frem for begavelse, viden og forståelse for et kristent menneskes frihed.

Så derfor kan jeg slet ikke forstå, at de ledende bag Dansk Kirketidende i det hele taget gider beskæftige sig med det lille mindretal i Den danske Folkekirke, som jeg tilhører.

Jeg er kørt ud på et sidespor. Jeg og mine trosfæller bliver lige så stille sorteret fra, når menigheds-

rådene skal vælge præst, og når vi lukker munden op og forsøger at sige, hvad det er vi tror, så forstår folk i al almindelighed ikke, hvad det er, vi taler om, så hvorfor beskæftiger I jer med os?

Hvad det er I mener, når I taler om menigheden og dens frihed, forstår jeg heller ikke, men måske har Richardt Riis fået fat i noget af det i sin artikel "Åndsfrihed" i DK 2/2000. Jeg mener ikke min forståelse af menigheden som værende den flok, der mødes om Ordet og Sakramentet kan være helt forkert, men det er den måske ifølge jeres forståelse. Kunne vi ikke for vort folk og vor kirkes skyld tage det problem op til drøftelse?

Og hvad med begrebet frihed? Det er da også noget meget vigtigt og især da hos os, hvor statsmagten forvalter 75% af de penge vi tjener, og hvor lighedsbegrebet vel nærmest er blevet guddommeliggjort.

Der er en ting i jeres problemstilling, jeg slet ikke forstår, og det er jeres forhold til de kvindelige præsters følelsesliv: at anerkendelse fra et lille ubetydeligt mindretal er nødvendig.

De kan da være lige glade med, hvad jeg mener om dem. Jeg passer det jeg er sat til i mit sogn, og så kan de jo gøre det samme, og da forhåbentlig med den største frimodighed.

Jeg går ud fra vi er enige om dette, at kirken og kristentroen ikke er en religion, men en historisk begivenhed, og at det er den vi bygger vor argumentation på. Jeg

håber også jeg vurderer rigtigt, når jeg tror, at den kirke vi taler om, det er den vi bekender os til i vor dåb og ikke Den danske Folkekirke som institution eller demokratisk organisation, men det er måske her, jeg vurderer forkert.

Endnu en gang: tak for den opmærksomhed I giver den tro, som jeg og et lille mindretal i den danske folk endnu har i behold. Det bliver spændende at se, om vi en dag ikke er der mere, eller om vi falder til patten.

Knud Christensen
enepræst i Frederikssund
Sogn.

Og så er der ikke skrevet mere om dette emne i Dansk Kirketidende.

*

Men det blev der i **Præsteforeningens Blad 2000/11**. Her kommer provst Jens F. Munksgaard, Hurup Thy, med en opfordring til "Et tabuemne bør drøftes på alle kredsmoder i år".

Tabuemnet var besværlighederne, som de præster, der ikke går ind for kvindelige præster og som ikke vier fraskilte, lægger på alle de andre præster. Det kunne jeg ikke sidde overhørig, så i Præsteforeningens Blad **2000/14** havde jeg følgende indlæg:

Idioter og tabuer

Så er de ude efter mig igen! Først var det i Dansk Kirketidende, og nu er det Jens F. Munksgaard (jeg

formoder det er ham, der er præst i Hurup Thy) i Præsteforeningens Blad 2000/11.

Under overskriften "Et tabuemne bør drøftes på alle kredsmøder i år" skriver han noget om, at jeg er et besværligt menneske og en dårlig kollega, selv om det ikke er på denne måde han udtrykker det. Jeg har sådan set ikke noget imod at være besværlig, men jeg forstår ikke, at jeg er det, og jeg ønsker slet ikke at være "et tabuemne", så derfor giver jeg mig gerne og med den største frimodighed til kende.

Jeg er præst i Frederikssund Sogn i Helsingør Stift, og her har jeg været siden oktober 1972. Jeg er ikke gammel nok til at have skrevet under på erklæringen i 1947, men hvis jeg havde muligheden for at gøre det i dag, så gjorde jeg det, ikke for min egen samvittighed skyld, men fordi jeg tilslutter mig det, der stod i erklæringen, at ordination af kvinder til præsteembedet er en skismatisk handling.

Min begrundelse for denne tilslutning, vil jeg springe over her. Jeg vier heller ikke fraskilte, og min begrundelse herfor har sådan set heller ikke noget med min samvittighed at gøre. Begrundelsen finder jeg andre steder, og jeg skal gerne, hvis jeg bliver afkrævet det, aflægge regnskab herfor.

Den tro, jeg her har givet udtryk for, havde jeg med mig, da jeg kom til sognet, og det var ikke en tro, jeg trak op af ærmet, efter at jeg var flyttet ind i præstegården.

Kort tid efter at jeg var kommet til Frederikssund, blev Frederikssund Provsti oprettet. Dengang var der 23 kirker med 13 embeder, alle besat af mænd. Nu er der 25 kirker og 21 embeder, hvoraf de 10 er besat af mænd og de 11 af kvinder.

Når vi mødes til provstikonventer, er jeg den eneste idiot, der ikke vier fraskilte, og jeg er også ene om at have kirkens gamle tro, når det kommer til det kirkelige embede.

Nu er det ikke så meget, jeg har med sognene i de omliggende provstier at gøre, men jeg mener ikke, at jeg der har nogle trosfæller. Og hvis jeg går igennem mit stift og ud over landet, er jeg ikke vidende om ret mange, der deler tro med mig.

Derfor er der noget jeg ikke forstår, og jeg vil gerne have det forklaret her i bladet: hvordan kan en lille håndfuld idioter blive til et tabuemne, og på hvilken måde kan de blive besværlige for præsterne i de omliggende sogne?

Jeg slår gerne et slag for min egen frihed, men jeg mener ikke, jeg er uden sans for andres, og jeg vil også gerne forsvare den, altså andres frihed. På hvilken måde og hvordan er jeg til besvær for præsterne i de omliggende sogne?

For et problem må jeg være, eftersom det er noget, der dukker frem gang på gang.

Nu er der jo langt fra Hurup Thy og til Frederikssund, så Jens F. Munksgaard kan vel næppe tænke på mig, når han skriver om et tabuemne, der bør drøftes på alle kredsmøder i år. Men han er inderlig velkommen til at spørge præsterne i Frederikssund provsti, og jeg går ud fra, at jeg får svar her i bladet. Lad os tage hul på tabuemet, så vi kan finde ud af, hvor problemet ligger. Det skylder vi både os selv og vort folk.

Knud Christensen
kirkebogsførende sognepræst i
Frederikssund.

Onsdag den 30. august 2000 var alle præster i Frederikssund Provsti indkaldt til et arbejdskonvent.

Dagsordenen lød:

1. Fuldmægtig Lise-Lotte Højgård, Præsteforeningens sekretariat, indleder en samtale om "Psykisk arbejdsmiljø".

2. "Et tabuemne bør drøftes". Se Jens F. Munksgaards indlæg i Præsteforeningens Blad nr. 2000/11 side 251f. Ønskes drøftet af Knud Christensen.

I **Præsteforeningens Blad 2000/37** blev mit referat af behandlingen af punkt 2 bragt under overskriften:

Tabu og problemer:

I Præsteforeningens Blad 2000/11 kom provst Jens F. Munksgaard med en opfordring: "Et tabuemne bør drøftes på alle kredsmøder i år". Tabuemet var de besværligheder, som alle præster, der har

Kirkens gamle tro og som forsøger at praktisere den, giver præsterne i de omliggende sogne. Da jeg er træt af et problem, hvortil der aldrig bliver knyttet nogle navne, gav jeg mig til kende i Præsteforeningens Blad 2000/14, og da jeg blev indkaldt til arbejdskonvent i mit provsti, bad jeg om at få problemet sat på dagsordenen. ...

I arbejdskonventet deltog præster fra følgende sogne: Stenløse, Ølstykke, Skibby, Oppe Sundby, Skuldelev, Kyndby, Græse, Skoven, Islebjerg, Dråby, Ferslev og mig selv fra Frederikssund. Om bordet sad der 9 kvinder og 6 mænd foruden provsten.

Det er ikke helt nemt for mig at gengive, hvad der blev sagt, og jeg ønsker ikke at gøre nogen uret, men fra to af nabosognene blev der vist nok givet udtryk for, at der ikke er et tabuemne, men at jeg måske kan give nogle små og få problemer, når det kommer til rådighedsordningen. Lad mig her indskyde den kommentar, at hvis kvindelige præster beder mig om at afløse ved en søndagsgudstjeneste siger jeg altid, at jeg helst ikke vil skabe splid, og det kan jeg komme til i mine prædikener, så jeg synes ikke afløsning er en god idé.

Der går det rygter om mig, at jeg ikke døber børn af ugifte forældre, et rygte der i hvert fald ikke er blevet stoppet hverken i præstegårde eller på kirkekontorer i de omliggende sogne, men det problem klarer det ene sogn ved at sige ja til dåb til alle, der hen-

vender sig fra Frederikssund Sogn.

Alle ved, at jeg ikke vier fraskilte, og det problem giver en hel del overarbejde i eet af de omliggende sogne, så jeg fik at vide, at jeg skylder en præst mindst 30 timers havearbejde. Det arbejde lovede jeg at udføre.

I Frederikssund Sogn er der med fuld opbakning fra menighedsråd, provsti og den tidligere biskop Johannes Johansen udvidet konfirmandundervisning.

Da børnene ikke gider det, har det givet et af sognene ekstra konfirmander og mange sognebåndsløsere (for at blive konfirmeret i vedkommende sogn, skal konfirmanden løse sognebånd) og jeg fik at vide af præsten, at jeg som statstjenestemand havde overtrådt reglerne for, hvad jeg må og hvad jeg ikke må, og at jeg havde indført private ordninger.

Embede - person?

Kommentar af pastor emer. Poul Ulsdal

Dette spørgsmål må også denne tids højkirkelige tage stilling til - som så ofte før. Her er anledningen et af Kristeligt Dagblad foretaget klip fra rektor Eberhard Harbsmeiers bog "Vinduer til Guds rige". Selv om jeg ikke har læst bogen, går jeg ud fra, at det udvalgte citat er repræ-

En af deltagerne sagde, at teologi skaber virkninger. Så vidt jeg kan se, skaber ikke min, men Kirkens teologi nogle virkninger i Frederikssund Provsti, der er til at overse, og som giver de største problemer i et sogn, hvor man ikke kender ordet "nej".

Jeg kan kun anbefale alle præster i Den danske Folkekirke, der deler Kirkens gamle tro med mig, at få "Et tabuemne bør drøftes på alle kredsmøder i år" på dagsordenen ved arbejdskonventer eller andre konventer i deres provsti.

Knud Christensen
enepræst i Frederikssund sogn.

Det bliver spændende at se, hvornår der kommer et angreb igen, og hvornår det lykkes for dem, der har magten, at få os drevet ud.

Eller måske lykkes det slet ikke for dem! □

sentativt. Der indledes med en påstand om, at:

folks tilknytning til kirken i højere grad end før ikke er en tilknytning til en institution, men til et netværk af personlige relationer - i bedste fald er det ofte kun forholdet til én person, nemlig præsten. Formodentlig har præstens

person aldrig spillet så stor en rolle som i moderne tid.

Hvad dette "netværk af relationer" er for noget, fremgår ikke af citatet. Er ordet "netværk" måske ved at blive et modeord f.eks. for teoretikeren fra en af Folkekirkens 3-4 supplerende præsteuddannelser - som jeg selv har været lykkelig fri for? Er det blot det danske folks forbindelser til kirkens dåb, konfirmation, bryllup og begravelse, der her kaldes et "netværk", er det helt i orden. At det endda kaldes "et personligt forhold", er meget positivt, men måske mange steder rigeligt optimistisk.

Men hvad så med ordene om ikke "at ville være knyttet til en institution" - altså kirken? Er det andre end visse halvintellektuelle, som denne rektor kender lidt til, der går med sådanne tanker - eller visse andre kirke-kritiske skribenter i Kristeligt Dagblad?

Ganske almindelige mennesker, som jeg kendte i mine sogne, forbandt aldrig kirken med en "institution" - noget med kirkeministerium, ja, ikke engang med biskopper.

For mine "folk" var kirken noget ganske konkret - nemlig det smukke hus, hvor der holdes gudstjeneste hver søndag. Hvis de da ikke var alt for påvirkede af at læse "Menighedsrådenes Blad", var de enige med os højkirkelige, at der finder man den gudstjenestefejrende menighed, hvor de egentlig også selv

burde komme. De undskylder sig undertiden med, at det er "de missionske", som kommer der! Ved de nævnte "kirkelige handlinger" føler de fleste vist stadig, at de alligevel "er med" - og det er den højkirkelige præst gerne enig med dem i.

I prædikenen ved juleaftengudstjenesten har jeg altid forsikret de "folk", der fylder kirken, at nu er de virkelig kommet hjem, hvor de som døbt hører til. Og inderst inde giver mange af dem mig ret - de tænker i hvert fald ikke et øjeblik på en "institution". Og det samme gælder ved dåb, konfirmation, bryllup og begravelse, hvis de kan mærke, at præsten selv virkelig "tror" på Guds gode gaver i disse begivenheder, der altid har hørt med til en levende kirkes væsen.

Det er en erfaring, mange af os har gjort: at det "almindelige folk" uden at vide det gang på gang "tænker højkirkeligt".

Derfor tror jeg, det er forkert, hvad der står til sidst i det lille udklip, at præstens *person* aldrig har "spillet så stor en rolle som i moderne tid". Nøjagtigt, hvad rektoren mener dermed, står ikke helt klart. Men der findes f. eks. ikke én eneste såkaldt "modeprædikant" i vor tid modsat en lille generation tilbage, hvor en række gejstlige "personer" næsten var kendt i det ganske land. Det var dengang, da det kunne mærkes på kirkegangen, hvis en af dem havde transmission i radio eller

fjernsyn. En eventuel forskel mellem at "gå til sognepræsten" og "gå til kapellanen" er Gud være lovet fortid! At fjernsynet kun synes at kende en lille kreds af "personer", som f. eks. biskop Kjeld Holm og homofili-missionæren, pastor Ivan Larsen, betyder jo ingenting.

Harbsmeiers ord giver måske en smule mening på et punkt, han slet ikke har tænkt på, når Kristeligt Dagblad har kunnet vise typiske eksempler på, at den næsten altid er gejstlige "personer" fra Folkekirken højrefløj, der render med kirkegængerne...

Når der i udklippet bruges udtrykket "folket", er jeg overbevist om, at det stadig i ret høj grad kun er "vores præst", man forbinder sig med - ikke en fra en eller anden fjern "institution", men fra kirken henne i landsbyen eller

Kommentar

Af munk Fotius /Ole Fr. Stjernfeldt

Den ærede redaktør [Knud Christensen] har i Re-formatio nr. 2 d.å., side 41, anført, at Thaddæus Peplowskis "episkopat er anerkendt både af romerkirken og af patriarken i Konstantinopel".

Uden at have forespurgt Patriarken mener jeg med sikkerhed at kunne sige, at det sidstnævnte er utænkeligt. Ifølge orthodox kirkebegreb adskilles en vielses gyldighed aldrig fra den rette lære; følgelig kan en "biskop", der står uden for den orthodoxe kirkes fællesskab (f.eks. en pavelig) aldrig regnes for ret biskop af den orthodoxe kirke.

Noget andet er - som ses i Re-formatio nr. 3, side 81-82, - at den nydannede Nordisk Katolske Kirkes Bekendelse forekommer at være Orthodoxi-en ret nærtstående (men altså desværre alligevel udenfor). □

hende om hjørnet. Mange præster har sikkert gjort den samme erfaring som jeg, at når "præsten" havde fri-søndag, tog en del af menigheden også fri, så kirkegangen var dårligere med den vikarierende præst.

Når modløsheden - eller sagt med det moderne overdrevne psykolog-udtryk "udbrændtheden" - melder sig hos en præst, så er det bedste middel ikke at skulle tænke på sin "person", og hvad man kan præstere, men på det embede, man er kaldet og ordineret til. Det er en befrielse, en nåde. Det kan give tryghed og mening med gerningen selv under beskedne åndelige kår - også for menigheden! Hvorfor ikke gå i gang med at bruge præsteflippen, når man er "i embede" - det er mit kald også til alle højrefløjens præster i dag som for 30-40 år siden? □

Anmeldelse af en Prædiken

Af pastor emeritus Poul Dahl, Herning

Urban Schrøder

Jesu offer - vort offer.

Efterladte prædikener fra Varnæs kirke.

Re-formatios Forlag 1997.

Som Frede Møller, Hinge, skriver i sit forord, er "denne lille samling af Prædikener udgivet som et minde-skrift - i taknemmelighed for, hvad Urban Schrøder kom til at betyde som menneske og ikke mindst gennem mange års præstegerning." Han ville den 19. oktober 1997 være fyldt 80 år.

Frede Møller, som har kendt Urban Schrøder fra barnsben, og som fra sit 15. år begyndte at gå regelmæssigt i kirke i Varnæs, skriver i forordet, at mødet med Urban Schrøder fik evighedsbetydning for ham, så han snart bestemte sig for selv at blive præst. De festlige gudstjenester med den gamle slesvigske liturgi gjorde dybt indtryk på ham, - og ligeledes mødet med den lærde præst i hans store studerekammer, hvor der var bøger fra gulv til loft.

Frede Møller har i sit forord formået at give en så levende beskrivelse af Urban Schrøder som menneske og præst, at vi, som har kendt ham fra den højkirkelige bevægelses of-fentlige fremtræden i slutningen af 1950'erne, nikker genkendende og siger: "Ja, netop sådan var han!"

Det fine, lille mindehæfte er forsynet med flere dejlige billeder, således et af Urban Schrøder selv med de milde, lune ansigtstræk. Endvidere billeder af Varnæs præstegård samt af Varnæs kirke og prædikestol.

Mindehæftet indeholder ni prædikener, som er holdt i Varnæs kirke i 1965. Her kan vi følge forkyn-delsen, som den lød gennem alle fastetidens søndage frem til Skærtorsdag, Langfredag og Påskedag.

Det er korte, men indholdsfulde prædikener vel egnet til andagtslæsning i den del af kirkeåret.

Hver enkelt prædiken indledes med en ganske kort bøn, f. eks.: "Gud Helligånd! Du, som gør levende - gør du også Guds ord levende i vore hjerter nu. Amen."

Det er naturligvis umuligt i en anmeldelse at give indtryk af de enkelte prædikener. Men det er meget vel valgt af Frede Møller at bruge overskriften til prædikenen til Midfaste Søndag: Jesu Offer - vort Offer" som overskrift for hele prædikensamlingen.

For som han skriver i forordet:

“Det er Kristi offer og kaldet fra ham til at følge i hans fodspor, kaldet til selv at ofre, som præger forkyndelsen.”

Om Kristi offer og vort offer skrev Urban Schrøder således i 1964 i en opbyggelig betragtning i Re-formatio:

Ordet “offer” er ikke mere højt regnet blandt danske kristne. Det smager af katolicisme og hedenskab - siger man. Og så føjer man til, at Kristendom ikke er vor gave til Gud, men kun Guds gave til os. Som om de to ting udelukker hinanden.

Som om der i et kærlighedsforhold - og kristendommen er netop et kærlighedsforhold - ikke består en gensidig given og tagen. Men den hellige Skrift er ikke bange for ordet “offer”. Den siger gentagne gange, at vi netop har et offer at bringe Gud - et offer, der ved Kristus er Gud velbehageligt og modtages af ham.

Hermed være dette lille, smukke mindehæfte på det varmeste anbefalet til egen læsning og til gave til andre, så rigtig mange må blive velsignet gennem disse prædikener. □

Kierkegaard och troen

Af Christian Braw

Asger Chr. Højlund

At blive og være kristen - i Kierkegaards forkyndelse

Forlaget Kolon 1999, 111 sider

De störste tänkarna är ofta sådana, att man kan dra olika slutsatser av deras verk, kanske därför att den verklighet de vill förstå är större än ord kan fånga. Därför väcker de också ständigt nytt intresse. Detta gäller även Søren Kierkegaard.

Fakultetslektor Asger Højlund i Århus har i en ny bok närmast sig Kierkegaard från en punkt som för honom var central: den kristna tron. Boken har också fått titeln *At blive og være kristen - i Kierkegaards*

forkyndelse. Det är alltså Kierkegaard som förkunnare som står i centrum och alldeles särskilt hans senare verk. Det centrala problemet är vad kristendom egentligen är. Är den något så svårt, att den är omöjlig? I så fall återstår endast att avstå från det omöjliga och försöka ordna vardagslivet så gott det går. Eller är kristendomen en livsväg, som är möjlig genom Guds nåd?

För Kierkegaard var det avgörande, att den kristna tron inte stannade

vid att bli en konvens, en åskådning, en doktrin. Den måste bli en existentiell verklighet, annars är den ingenting. Asger Højlund pekar här på ett för Kierkegaard centralt begrepp: *samtidighed*. Kristus är inte bara en historisk verklighet, allt kommer an på att hans liv bliver en realitet i den kristne som lever nu. På detta hänger allt. Denna samtidighet innebär också att förhållandet till Gud står i centrum, också i relationerna till andra människor. Med ett poetiskt uttryck säger Kierkegaard:

”Som den stille Søe grunder dybt i de skjulte Kildevand ... saaledes grunder et menneskes Kjerlighed dybere, i Guds Kjerlighed.”

Det betyder också att människans egentliga dilemma är hennes distans i förhållandet till Gud. Sitt djupaste problem har hon i - sig själv. Precis så uttrycker sig Kierkegaard:

”Ham vil jeg bede ... at Han vil frelse mig fra det Onde, og frelse mig fra mig selv.”

Men hur blir det då med kristendomens oerhörda krav på äkthet och *samtidighed*? Här använder Asger Højlund en tolkningsnyckel från klassisk evangelisk själavård. Det oerhörda kravet är en lag, som väcker insikten om att människan behöver nåden. Detta ligger egentligen redan i Kierkegaards bild av sjön, som får sitt tillflöde ur djupa, dolda källor. Att denna verklighet har stått tillbaka för många Kierkegaard-tolkare hör samman med att den hos honom har mindre eftertryck än det existentiella kravet. Varför? Kanske därför att nåden för Kierkegaard spelar - för att tala med Anders Nygren - ”det självklaras roll i historien”. Den lösningen går inte Asger Højlund in på, och den hade också krävt en betydligt mer omfattande framställning. □

NORDEUROPEISK LUTHER-AKADEMI (NELA)

Der afholdes Luther-symposium på Menighedsfakultetet, Katrinebjergvej 75, Århus N, fredag den 17. - mandag den 20. august 2001.

Hovedemne: *Nådemidlerne i forhold til forsoningen*. Det nærmere program offentliggøres senere, men reserver allerede nu dagene. Nærmere oplysninger fås ved henvendelse til sognepræst H.O. Okkels på tlf. / fax 74 84 51 05.

Reserveret Post I**RE-FORMATIO U****KIRKELIG FORNYELSE****Ansvarshavende redaktør:**

Pastor Steen Sunesen, Kalmargade 37 st.th,
8200 Århus N. Tlf. 86 10 83 48.

E-post: sunesen@post.tele.dk

Redaktionsudvalg:

Pastor em. Poul Ulsdal, Kirkegade 88,
6700 Esbjerg. Sognepræst P. Østerby-
Jørgensen, Galtrup præstegård, 7950
Erslev. Pastor Jais H. Tinglund, Kirke-
gårdsvej 3, 9640 Farsø

Ekspedition:

Bladet koster 100 kr. årligt i abonnement,
studerende 75 kr. Kontakt FKF's kasserer,
bogholder Jørgen Poulsen, Christianshavn
Voldgade 43,3.th, 1424 København K.
Tlf. 32 57 53 16. Postgiro 208-8142.

Re-formatio's Forlag:

Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE's
Forlag, Johs. P. Sørensens Vej 30, Teb-
strup, 8660 Skanderborg. Tlf. 86 53 80 08.

Formand:

Pastor em. Olav Fog, Johs. P. Sørensens
Vej 30, Tebstrup, 8660 Skanderborg.
Tlf. 86 53 80 08.

Næstformand: Generalsekretær, pastor
Henrik Ertner Rasmussen, Kostskolevej 6,
2880 Bagsværd.

Kasserer: Bogholder Jørgen Poulsen,
Christianshavns Voldgade 43,3.th, 1424
København K. Tlf. 32 57 53 16. Postgiro
208-8142.

Sekretær: Stud. theol. René Møller Yde,
Dr. Holsts Vej 46, st. 235, 8230 Åbyhøj.

Sognepræst Knud Christensen, Kirkegade
9, 3600 Frederikssund.

Medlemmer betaler 225 kr. årligt til fælles-
skabet. Beløbet omfatter også abonnement
på Re-formatio. Ægtepar betaler 300 kr.
Studerende, pensionister og pensionist-
ægtepar 150 kr. for enkelt medlemskab.

INDHOLD - NR. 5/6 - DECEMBER 2000 - 42. ÅRGANG

<i>Leder:</i>	118
<i>Langballe, Jesper:</i> Efterlysning af Kristus i staten	119
<i>Munk Fotius:</i> Et uhørt mysterium	126
<i>Christensen, Knud:</i> De Herrens Stridsmænd	129
<i>Ulsdal, Poul:</i> Embede - Person?	134
<i>Munk Fotius:</i> Kommentar	136
<i>Boganmeldelser:</i>	137
<i>Til kalenderen:</i> Nordeuropæisk Lutherakademis symposium i Århus i 2001	139
140	